

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

СИЛАБАС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міжнародний агробізнес вибіркова фахова навчальна дисципліна

освітній ступінь Магістр

Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій

Розробник: Самойлик Юлія, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, доктор економічних наук, доцент

Полтава
2020-2021 н.р.

1. Опис навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Міжнародний агробізнес
Назва структурного підрозділу	Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин
Контактні дані розробника	Викладач: Самойлик Юлія, доктор економічних наук, доцент Контакти: ауд. 473, навчальний корпус № 4, e-mail: iuliia.samoilyk@gmail.com , тел. 0665266704, https://www.pdaa.edu.ua/people/samoilyk-yuliya-vasylivna
Рівень вищої освіти	Другий магістерський рівень
Спеціальність	для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійних програм Навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	<p>Передумовами для вивчення дисципліни «Міжнародний агробізнес» є навчальні дисципліни, які мають бути вивчені здобувачами вищої освіти раніше:</p> <p>Для здобувачів вищої освіти ОПП «Маркетинг»: «Стратегічний маркетинг», «Логістичний менеджмент», «Управління маркетингом в аграрних підприємствах», «Інноваційний розвиток підприємства»</p> <p>Для здобувачів вищої освіти ОПП «Економіка підприємства»: «Економічна діагностика», «Конкурентоспроможність підприємства», «Економічне управління підприємством»</p> <p>Для здобувачів вищої освіти ОПП «Бізнес-адміністрування»: «Маркетинговий менеджмент», «Управління підприємством у бізнес-середовищі», «Стратегічний менеджмент»</p> <p>Для здобувачів вищої освіти ОПП «Менеджмент організацій»: «Менеджмент організацій», «Управління потенціалом підприємства», «Економічна діагностика»</p> <p>Для здобувачів вищої освіти ОПП «Підприємництво»: «Конкурентоспроможність підприємства», «Біржовий аграрний ринок», «Управління бізнес-процесами»</p> <p>Для здобувачів вищої освіти ОПП «Зв'язки з громадськістю»: «Дорадництво», «Стратегічне планування в діяльності органів влади»</p> <p>Вивчення курсу базується на законах України, указах Президента України, постановах Кабінету Міністрів України та інших нормативних актах та документах, які регулюють та впливають на міжнародний агробізнес.</p>

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування професійних компетентностей та системи знань бізнес-процесів, що відбуваються на аграрному міжнародному ринку та пріоритетів його розвитку; формування навиків щодо оцінювання бізнес-середовища на міжнародних ринках; виявлення особливостей ведення аграрного бізнесу в різних країнах; оцінювання конкурентоспроможності та потенціалу розвитку національних виробників на міжнародних ринках в умовах економічної глобалізації.

Основні завдання навчальної дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти системи знань про сучасного стану, перспектив розвитку міжнародного агробізнесу та галузевий пріоритетів в аграрній сфері з точки зору розвитку міжнародного бізнесу; основних принципів ефективного ведення міжнародного агробізнесу; методів оцінювання зовнішнього середовища та ризиків виходу на зовнішній ринок; методів обґрунтування міжнародних проектів в аграрній сфері; методів маркетингового аналізу та дослідження міжнародних аграрних ринків; підходів щодо оцінювання глобалізаційних впливів на міжнародний агробізнес.

Компетентності:

ЗК 1. Здатність проводити дослідження економічних та суспільних явищ і процесів у сфері міжнародного агробізнесу з урахуванням причинно-наслідкових зв'язків, що виникають у процесі здійснення господарської діяльності на різних рівнях.

ФК 1. Здатність обґрунтовувати доцільність виходу на міжнародний ринок з певним видом аграрної продукції з урахуванням особливостей аграрної політики країн партнерів та потенціалу національного ринку, а також формувати конкурентні переваги відносно внутрішніх та міжнародних конкурентів в умовах економічної глобалізації

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Вміти приймати управлінські рішення щодо вибору вектора розвитку суб'єкта господарювання аграрного ринку в міжнародному середовищі в умовах глобалізації економіки.

Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Міжнародний агробізнес в системі економічних відносин

Тема 2. Глобалізаційні впливи на міжнародний агробізнес

Тема 3. Особливості міжнародного аграрного ринку та його інфраструктури

Тема 4. Розвиток агропродовольчого сектору економіки

Тема 5. Планування та організація міжнародного агробізнесу

Тема 6. Міжнародна аграрна політика

Тема 7. Агропромислова інтеграція та кооперація

Тема 8. Міжнародний маркетинг та логістика в агробізнесі

Трудомісткість:

Загальна кількість годин 120 год

Кількість кредитів 4,0

Форма семестрового контролю залік

Оцінювання результатів навчання

ПРН	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН 1. Вміти приймати управлінські рішення щодо вибору вектора розвитку суб'єкта господарювання аграрного ринку в міжнародному середовищі в умовах глобалізації економіки.	<p>словесні методи: лекція, бесіда, опитування</p> <p>наочні методи: демонстрування, ілюстрування</p> <p>практичні методи: вправи, практичні роботи, робота з навчально-методичною літературою: а) конспектування, д) підготовка реферату,</p> <p>методи самостійної роботи вдома: завдання самостійної роботи</p> <p>робота під керівництвом викладача: виконання практичних завдань</p> <p>методи формування пізнавальних інтересів: створення ситуації інтересу; ситуації новизни навчального матеріалу; метод використання життєвого досвіду; навчальні дискусії для вирішення проблемної ситуації</p> <p>методи усного контролю: обговорення теоретичних питань, доповіді, дискусії</p> <p>методи письмового контролю: письмове виконання практичних завдань</p> <p>тестовий контроль: розв'язування тестів</p> <p>інтерактивні методи: дискусії, диспути, проектування професійних ситуацій; мозковий штурм, «мікрофон»</p> <p>комп'ютерні і мультимедійні методи: використання мультимедійних презентацій; дистанційне навчання.</p>	<p>- розв'язування тестів;</p> <p>- доповідь/реферат;</p> <p>- презентація;</p> <p>- виконання завдань самостійної роботи (письмове виконання практичного завдання, глосарій);</p>

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Максимальна кількість балів	Мінімальний пороговий рівень оцінок балів
ПРН 1. Вміти приймати управлінські рішення щодо вибору вектора розвитку суб'єкта господарювання аграрного ринку в міжнародному середовищі в умовах глобалізації економіки.	100	100	60
Разом	100	100	60

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

Форми оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форма оцінювання									
	Опитування, участь у дискусії		Розв'язування тестів		Доповідь/реферат		Презентація		Виконання завдань сам. роб.	
	Мін к-сть балів	Макс к-сть балів	Мін к-сть балів	Макс к-сть балів	Мін к-сть балів	Макс к-сть балів	Мін к-сть балів	Макс к-сть балів	Мін к-сть балів	Макс к-сть балів
ПРН 1. Вміти приймати управлінські рішення щодо вибору вектора розвитку суб'єкта господарювання аграрного ринку в міжнародному середовищі в умовах глобалізації економіки.	10	16	10	16	8	14	8	14	24	40
Всього	10	16	10	16	8	14	8	14	24	40

Форми, шкала та критерії оцінювання **результатів навчання** при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

– **розв'язування тестів** (по кожній темі 10 тестових завдань). Бали: від 0-2 (по 0,2 балів за кожен правильну відповідь);

– **опитування, участь у дискусії** – протягом вивчення дисципліни здобувач вищої освіти для засвоєння програмного результату навчання беруть участь в опитуванні та дискусії по кожній темі. Бали: 0-2.

2 – здобувач вищої освіти цілком повно відповідає на поставлені питання та повністю володіє матеріалом щодо результату навчання за темою дискусії

1 – здобувач під час відповідей не повністю володіє матеріалом щодо результату навчання за темою дискусії;

0 – здобувач вищої освіти не відповідає на жодне поставлене питання;

– **підготовка доповіді, реферату** – протягом вивчення навчальної дисципліни студент обов'язково виконує по програмному результату навчання за будь якою темою на вибір 1 доповідь, 1 реферат (всього за курс – 1 доповідь, 1 реферат). Бали: 0-5:

4,5-5 бали – проблема, яка розглядається в рефераті, викладена повно, послідовно, логічно; список використаних джерел 5-6 позицій, відповідає діючому стандарту оформлення бібліографії; здобувач при захисті реферату повністю демонструє засвоєний результат навчання за темою реферату;

3-4,5 – тема реферату викладена досить повно, але є певні недоліки щодо відповідності результату навчання, логіці викладу; бібліографічний список нараховує 4-5 джерел, відповідає сучасним правилам, але містить певні помилки, здобувач при захисті реферату не повністю володіє матеріалом щодо результату навчання за темою реферату;

0-3 – тема реферату нерозкрита або ж повністю не розкриває заявлений результат

навчання, у бібліографічному списку менше 2 наукових джерел, і він подається не за сучасними правилами, здобувач відмовляється від захисту.

– **підготовка презентації** – протягом вивчення навчальної дисципліни студент обов'язково виконує по програмному результату навчання за будь-якою темою на вибір 2 презентації (всього за курс – 2 презентації). Бали: 0-7:

6-7 балів – зміст презентації відповідає темі та результату навчання, за яким вона виконується; наявність творчого оформлення презентації; якісно підготовлена практична розробка, дотримані всі вимоги щодо технічного й естетичного оформлення роботи і орфографічного стандарту, наявності електронного (на носієві) матеріалу презентації.

2-5 балів – наявність незначних недоліків у відповідності теми презентації заявленому результату навчання, виконанні презентації та її оформленні.

0-2 бали – наявність суттєвих недоліків або ж повній невідповідності теми презентації результату навчання, вимогам щодо обсягу, оформлення та викладу змісту презентації.

– **виконання завдань зі самостійної роботи** здобувач виконує за всіма темами з дисципліни. Бали: 0-5:

– 0-3 – за виконання письмового практичного завдання, що повністю розкриває засвоєний результат навчання;

– 0-2 – за виконання глосарію за термінами теми та результату навчання.

Форма проведення семестрового контролю згідно з робочим та навчальним планом – **залік**.

Політика оцінювання

Академічна доброчесність:

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавської державної аграрної академії. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Дедлайни та перекладання:

Практичні завдання, завдання зі самостійної роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-30%). Перекладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин з дозволу директорату.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом
	Опитування, участь у дискусії	Розв'язування тестів	Доповідь/реферат	Презентація	Викон. завдань самостійної роботи	
Тема 1. Міжнародний агробізнес в системі економічних відносин	2	2		7*	5	16
Тема 2. Глобалізаційні впливи на міжнародний агробізнес	2	2	7*		5	16
Тема 3. Особливості міжнародного аграрного ринку та його інфраструктури	2	2			5	9
Тема 4. Розвиток агропродовольчого сектору економіки	2	2			5	9
Тема 5. Планування та організація міжнародного агробізнесу	2	2		7*	5	16
Тема 6. Міжнародна аграрна політика	2	2	7*		5	16
Тема 7. Агропромислова інтеграція та кооперація	2	2			5	9
Тема 8. Міжнародний маркетинг та логістика в агробізнесі	2	2			5	9
Всього	16	16	14	14	40	100
Разом						100

* - протягом вивчення навчальної дисципліни студент обов'язково виконує по програмному результату навчання за будь якою темою на вибір 1 доповідь, 1 реферат та 2 презентації (всього за курс – 1 доповідь, 1 реферат, 2 презентації). Тестування і виконання завдань зі самостійної роботи обов'язкове по всім темам.

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Самойлик Ю.В. Агропродовольчий ринок: розвиток в умовах глобалізаційних викликів економіки: монографія. Полтава, 2018. 494 с.
2. Samoilyk Iu. Development indicators of agricultural sector in the world. *Mechanisms of interaction between competitiveness and innovation in modern international economic relations: collective monograph* / edited by M.Bezpartochnyi, in 4 Vol. / ISMA University. Riga: "Landmark" SIA, 2017. Vol.4. pp. 128-137.
3. Samoilyk Iu. Industry features of structuring of agricultural markets. *Formation of modern social, economic and organizational mechanisms development of entities agrarian business: collective monograph.* / edited by M. Bezpartochnyi / ISMA University. – Riga: "Landmark" SIA, 2017. 180 p.
4. Samoilyk Iu. Strategic estimations and vectors of Ukraine's social and economic development in the conditions of european integration and the world partnership monograph / edited by V. Yatsenko. Agenda Publishing House, Coventry, United Kingdom. 2017. pp. 308-318.
5. Самойлик Ю.В. Агропродовольчий ринок в умовах економічних змін: суть і класифікація. *Управління соціально-економічним розвитком в умовах змін: монографія* / [заг. ред. д. держ. упр., професора Т.М. Лозинської]: Полтавська державна аграрна академія. Полтава : ФОП Гаража М.Ф., ТОВ Сімон, 2017. С. 9-20.
6. Самойлик Ю.В. Механізм підвищення енергоефективності виробництва продукції в аграрному секторі економіки. *Енергоефективність економіки: проблеми сьогодення та майбутнього: колективна монографія* / за заг. ред. В.Я. Чевганової. Полтава: ПолтНТУ, 2017. С. 34-46.
7. Самойлик Ю.В. Соціально-економічна сутність ринку в умовах глобалізації. *Соціально-економічні аспекти розвитку економіки підприємства: монографія* / під заг. ред. д.е.н., проф. О.Б. Чернеги, Донецьк.нац.ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. Кривий Ріг. ФОП Залозний В.В., 2017. С. 191-209.
8. Семенов В. Ф., Сіваченко І. Ю., Федоряка В. П. Кирилова О. Л. Основи агробізнесу: Навч. посіб. / За ред. В. Ф. Семенова, І. Ю. Сіваченка. Одеса: ОКФА, 1997.
9. Семенов В. Ф., Сіваченко І. Ю., Федоряка В. П. Загальний курс агробізнесу: Навч. посіб. / За ред. В. Ф. Семенова, І. Ю. Сіваченка. К.: Знання, КОО, 2000.
10. Сіваченко І. Ю. Міжнародний агробізнес: Навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2003.
11. Формування та функціонування ринку агропромислової продукції: Практ. посіб. / За ред. П. Т. Саблука. К.: ІАЕ, 2000. 556 с.
12. Аграрний маркетинг. За ред. П.І. Островського. К.: Центр навчальної літератури. 2006. С. 34–35.
13. Коваленко Ю.С. Аграрний ринок України: організація та управління К. : ІАЕ УААН, 1998. 108 с.
14. Організаційно-економічна модернізація аграрної сфери : наукова доповідь / за заг.ред. акад. НААН П.Т. Саблука. К. : ННЦ ІАЕ, 2011. 342 с.
15. Стратегічне управління інноваційною діяльністю як основа економічної безпеки національної економіки : монографія / М.В. Гаман, О.І. Дацій, М.Х. Корецький та ін. Донецьк : ТОВ "Юго-Восток", 2008. 281 с.
16. Топ 100 латифундистов України / Национальный агропортал латифундистов. веб-сайт. URL: <http://latifundist.com>.
17. Топ-200. Рейтинг агрокомпаний України. веб-сайт. URL: <http://delo.ua>.
18. Beventer E. and Fon Hampe J. Basic knowledge of the market economy in eight lectures: 1993. P. 176.
19. BusinessDictionary. веб-сайт. URL: <http://www.businessdictionary.com/definition/market.html>

Допоміжні

20. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку: інформаційно-аналітичний збірник. Вип. 5 / за ред. П.Т. Саблука та ін. К.: ІАЕ УААН. 2002. С. 433.
21. Афанасьев И.В., Рогожин В.Д., Рудика В.И. Управление развитием предприятия : монография. Харьков : ИНЖЕК, 2003. 184 с.
22. Батуріна М., Луков В. Ринок: сутність, основні поняття і структура. К. 2005. 384 с.
23. Башнянин Г.И. Экономические системы: монография. Т. 4 Львов: Лига-Пресс, 2013. 508 с.
24. Башнянин Г.И. Генеза ринкової економіки (політекономія, макро-, мікроекономіка, економічний аналіз, економіка підприємства, менеджмент, маркетинг, фінанси банку, інвестиції, біржова діяльність): терміни, поняття, персоналії). За ред. Г.І. Башнянина, В.С. Іфтемінчука. К. : Магнолія плюс, 2004. 688 с.
25. Башнянин Г.И. Економічні системи: монографія: Т. 4. Львів : Ліга-Прес, 2013. 508 с.
26. Башнянин Г.И. Загальна економічна теорія; Спеціальна економічна теорія Ч.1; Ч.2. / Г.И. Башнянин, П.Ю. Лазур, В.С. Медведев. К.: Ніка-Центр; Ельга, 2002. 527 с.
27. Бек У. Что такое глобализация? Ошибки глобализма ответы на глобализацию / пер. с нем. А. Григорьева и В. Седелькина. М.: Прогресс-Традиция, 2001. 304 с.
28. Березін О.В. Продовольчий ринок України. Теоретико-методологічні засади формування і розвитку : монографія. К. : Центр учбової літератури, 2008. 184 с.
29. Васелевський М. Економіка логістичних систем : монографія / за наук. ред. Є. Крикавського та С. Кубіва. Львів : В-во Національного університету “Львівська політехніка”, 2008. 596 с.
30. Геєць В., Філіпенко А.С., Будкін В.С. Ринкова трансформація в Україні: здобутки, труднощі, уроки. Україна і світове господарство на межі тисячоліть К. Либідь, 2002. С.15.
31. Карпенко Н.В. Господарські зв'язки в інфраструктурному комплексі продовольчого ринку України Полтава : РВВ ПУСКУ, 2004. 122 с.
32. Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 р. № 1106. База даних “Законодавство України” / Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas>
33. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини: Закон України від 03.09.2013 № 425-VII – База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/425-18>
- 34.
35. Про внесення змін до Закону України “Про сільськогосподарську кооперацію”: Закон України від 20.11.2012 р. № 5459-17. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
36. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України № 237/96-ВР від 07.06.96. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>
37. Про захист економічної конкуренції: Закон України № 2210-III від 11.01.2001. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>
38. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23.12.1997 р. за № 771/97-ВР. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80>
39. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: проект закону номер реєстрації № 5448 від 24.11.2016. База

даних “Законодавство України” / ВР України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60576

40. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 № 742-IV. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/742-15>

41. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 10.07.2003 р. № 1087-IV. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>

11. Інформаційні ресурси

42. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України (АРІФРУ) – (Stock market infrastructure development agency of Ukraine (SMIDA). web-site. URL: <https://smida.gov.ua/>

43. Аграрне інформаційне агентство. web-site. URL: <http://agravery.com/uk/posts/show/top-10-tovariv-agrarnogo-eksportu-z-ukraini-u-2017>

44. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. веб-сайт. URL: <http://sfs.gov.ua/> (дата звернення: 19.03.2018).

45. Офіційний сайт Європейської Комісії. веб-сайт. URL: http://ec.europa.eu/taxation_customs/ (дата звернення: 19.03.2018).

46. Офіційний сайт Співки виробників органічних сертифікованих продуктів. веб-сайт. URL: www.organicukraine.org.ua (дата звернення: 12.02.2018).

47. Офіційний сайт статистичної служби Європейського Союзу (EUROSTAT). веб-сайт. URL: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/> (дата звернення: 19.03.2018).

48. Офіційний сайт ТОВ “Органік стандарт”. веб-сайт. URL: www.organicstandard.com.ua (дата звернення: 12.02.2018).

49. Офіційний сайт ВГО “Союз учасників сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України”. веб-сайт. URL: <http://www.coop-union.org.ua> (дата звернення: 12.02.2018).

50. Статистичні дані FAOSTAT. веб-сайт. URL: <http://faostat3.fao.org/faostat-gateway/go/to/download/FB/FBS/E>

51. Agriculture, value added. web-site. URL: <https://data.worldbank.org/indicator>

52. Global Organic Market Access (GOMA). A project of FAO, IFOAM and UNCTAD. web-site. URL: <http://www.goma-organic.org/about/project>

53. Globalization. Standford Encyclopedia of Philosophy. веб-сайт. URL: <http://plato.stanford.edu/en/tres/globalization/>

54. KOF Globalisation Index. web-site. URL: <https://www.kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html>

55. Major agribusiness website. <https://latifundist.com/rating>

56. The Global Competitiveness Report 2017–2018. 393 p. web-site. URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>

57. The global risks report 2018 web-site. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2018>

58. U.S. department of agriculture. web-site. URL: <https://www.usda.gov>

59. Ukrainian Organic Business Directory / Органік Бізнес-довідник України – 2014. – 406 с. веб-сайт. URL: www.ukraine.fibl.org/index.php?id=ua-publications

60. Ukrstat / Economic Statistics / Economic activities / Agriculture, forestry and fishing households-households. Official site of the State Statistics Service of Ukraine. web-site. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

61. Understanding The WTO. What We Stand For. web-site. URL: https://www.COT.org/english/theCOT_e/whatis_e/what_stand_for_e.htm